

Häckfågelinventeringar i Svartsjö 2014

Urpo Könnömäki

I Svartsjöviken har nu de häckande våtmarksfågellarna inventerats under femton år, 2000–2014. Sammanlagt 52 revir av 11 olika arter har noterats 2014, vilket är en liten minskning. I Svartsjö däme som ligger alldeles intill har inventeringar gjorts i tio år, 2005–2014. Resultatet är något sämre än fjolårets. För övriga fågeliakttagelser hänvisas till "Observationer i Ekerö kommun 2014", sidan 20.

Svartsjöviken

Som en aktivitet i arbetet med "Projekt Svartsjöviken", vilket bl.a. innefattar restaurering av våtmarksbeten vid Svartsjöviken, har den våtmarksanknutna häckfågelfaunan i Svartsjöviken inventerats med början 2000. Här ska inventeringsresultaten för det femtonde året, 2014 redovisas.

Fältarbetet har i huvudsak utförts av författaren. Under perioden april – maj 2014 gjordes 5 besök. Som huvudmetod räknas antalet par som bedömdes hävda revir, men iakttagna bon och ungpullar kompletterar observationerna. En svårighet ligger i att skilja rastande fåglar från revirhävdande par. Vidare kan det vara mycket svårt att separera häckande par från yngre fåglar som finns i området men inte häckar, detta gäller främst gässen.

Vid varje inventeringstillfälle har förekommande fågelarter antecknats på en specialkarta i skala ca 1:5 000. Häckfågelinventeringen har kompletterats med iakttagelser som rapporterats på Svalan. Inventeringsresultatet framgår av tabell 1. De osäkerhetssiffror som anges i det följande är subjektiva bedömningar. Inventeringsresultatet framgår i tabell 1. Här följer kommentarer per art.

Skäggdoppning Ett par, trolig häckning. Inga ungar noterades.

Knölsvan Två par hävdade revir. Ett par hade fem ungar.

Grågås Nästan omöjligt att lokalisera bon, då dessa läggs dolt i vassen och häckningen startar

mycket tidigt. Tre par med ungar kunde iakttagas i viken. De höll sedan till i Svartsjö däme.

Kanadagås Normal förekomst. Osäkerheten är ca ±2 par.

Gräsand Arten noterades i samma omfattning än under 2013. Antalet redovisade par har en osäkerhet på ca ±3 par. Ungarna har förflyttats till Dämet.

Snatterand Enstaka fåglar syntes i viken.

Skedand Enstaka fåglar syntes i viken.

Årta Inga fåglar syntes i viken i år.

Knipa Hur många par som verkligen häckar är osäkert. Noterat antal par (5) har en osäkerhet på ca ±1. Ungar sågs i Dämet.

Storskrake Svårt att veta hur många storskrakar som häckar. Tre honor sågs med ungar.

Vattenrall Hördes vid dikesmynningarna på östra och västra sidan.

Sothöna Den vanligaste vattenfågeln. Antalet par (8) har en osäkerhet på ca ±3.

Tofsvipa Uppskattningsvis åtta par höll till främst på mader och omgivande betesmark. I vilken utsträckning de häckade är osäkert.

Rödbena Fåglar fanns tidvis i sydöstra delen av viken. Ingen konstaterad häckning.

Enkelbeckasin En mycket svårinventerad art som trivs bäst i lite mer högväxt madvegetation.

Brun kärrhök Ett par höll till i området. Ungfåglar sågs.

Gulärta Uppskattningsvis fem par fanns på sydöstra sidan.

Ängspioplärka Något mindre än i fjol.

Buskskvätta Något mindre än i fjol.

Tabell 1 Antal par eller revir av fågelarter knutna till Svartsjövikens 2007–2014.

Arter	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Kommentarer 2014
Skäggdopping	1	1	1	1	1	1	1	1	Inga ungar sågs
Knölsvan	1	1	1	1	1	1	1	1	Fem ungar sågs
Grågås	3	3	4	3	3	3	3	3	Tre par med ungar
Kanadagås	5	6	5	5	4	6	6	5	Ungar sågs
Rördrom	0	0	0	0	0	0	0	1	Hördes
Gräsand	10	9	10	9	10	10	9	9	Ungar sågs
Kricka	0	0	0	0	0	0	0	0	Enstaka fåglar
Snatterand	1	1	0	1	0	0	0	0	Enstaka fåglar
Skedand	1	1	0	0	0	0	0	0	Enstaka fåglar
Knipa	4	3	3	4	4	5	5	5	5 par med ungar
Storskrake	3	2	3	3	4	4	3	3	3 par med ungar
Vattenrall	3	3	3	3	3	3	3	0	Inga ungar sågs
Sothöna	14	13	13	12	11	10	8	8	Ungar sågs
Tofsvipa	8	10	10	10	10	10	9	8	Ungar sågs
Rödbena	1	0	0	1	0	1	0	0	Enstaka fåglar sågs
Enkelbeckasin	7	8	8	7	7	6	7	8	Svårinventerad
Fiskmås	0	0	0	0	0	0	0	0	
Fisktärna	0	0	0	0	0	0	0	0	
Summa	62	61	61	60	58	60	55	52	
Övriga arter									
Brun kärrhök	1	1	1	1	1	1	1	1	
Gulärla	6	7	6	6	6	5	5	5	
Ängspiplärka	8	8	7	7	7	8	8	7	
Buskskvätta	5	6	8	8	8	8	7	6	
Gräshoppsång	0	0	0	0	0	0	0	0	
Sävsångare	ca 10	ca 10	ca 10	ca 10	ca 10	ca 10	ca 10	ca 10	
Rörsångare	ca 4	ca 4	ca 4	ca 4	ca 4	ca 4	ca 4	ca 4	
Skäggmes	ca 2	ca 2	ca 2	ca 2	ca 2	0	0	0	
Sävparv	ca 20	ca 20	ca 20	ca 20	ca 20	ca 20	ca 20	ca 20	

Brunand häckade i Dämnet 2014.

Övriga inte inventerade mindre tättingar

Vanligast i vass- och buskmarkerna har sävsparven varit, följd av sävsångaren. Rörsångaren förekom mera sparsamt. Skäggmes hördes på hösten.

Svårinventerade arter är vigg, knipa och stor-skrake, som förekommer rastande på vårsträcket i betydligt större antal än vad som sedan går till häckning. Någon konstaterad häckning av vigg har inte noterats. Svartsjö däme har blivit en konkurrerande uppehållsplats för våtmarksfåg-larna. Många nykläckta ungpullar har vandrat över till dämnet där födotillgången varit betydligt bättre än bland konkurrerande fiskar i viken.

Svartsjö däme

Vid häckfågelinventeringen 2014 av Svartsjö däme har använts samma metodik som i Svartsjöviken. I tabell 2 redovisas resultatet. Vintern 2014 bar inte isen för vinterslätter. Detta gjorde att siktförhållandena var dåliga under våren och sommaren. Högvatten rådde i Mälaren och i dämnet, eftersom vallen mot kanalen inte är tät. Högvattnet medförde sämre förutsättningar både för häckande änder och rastande vadare. Fortfarande gäller detta i dämnet, där många ungar av kanadagås, knipa, sothöna och gräsand kunde ses in i maj – juni. Grågåsen häckade med flera par. En knölsvan häckade, ungarna flyttade till Svartsjöviken.

Vid midsommartid hade vegetationen tagit över en del av vattenytorna i dämnet. Det fanns fortfarande gott om fåglar, vilka dock var svår-sedda. Detta tillstånd rådde också under hösten. Betestrycket har varit bra på högre belägna delar. Betesdjuren har på senare år släppts ut tidigare på försommaren och fått beta så sent som möjligt på hösten.

Hösten kördes en del av våtmarken i dämnet och våtmarken utanför dämnet med markfräs med gott resultat. Detta har skett genom kriminalvårdsanstaltens försorg. Vi hoppas om isen håller kunna slå kantzoner i själva dämnet under vintern. Islaget när detta skrivs 2015 ser dock inte så lovande ut. Vi bör i viken fall kunna hoppas på lite lägre vegetation och därmed bättre sikt under 2015.

Inventeringsresultatet framgår av tabell 2. Här följer kommentarer per art.

Knölsvan Två par började häckningen. Ena paret fick fyra ungar som flyttade till Svartsjöviken, den andra misslyckades med häckningen.

Grågås Fem par fick ungar. Cirka 25 ungar kunde konstateras. Ca 100 främst yngre fåglar översomrade i dämnet.

Kanadagås Som mest tre par med ungar sågs. De stannade relativt kort tid i dämnet. När ungarna blivit större rörde de sig troligen ut i Mälaren.

Gräsand Som mest räknades fem kullar. De växte bra och en stor del av ungarna blev troligen flygfärdiga. De flesta kullarna härstammade sannolikt från Svartsjöviken.

Snatterand Flera snatteränder höll till vid Däm-met. Ingen häckning kunde konstateras.

Skedand Enstaka fåglar uppehöll sig i Däm-met. Ingen häckning kunde konstateras.

Knipa Sex kullar kunde räknas in, säkerligen kom de flesta från häckningar i Svartsjö slottspark.

Sothöna Häckade i Däm-met med fem par. Någon invandring av sothönspar från Svartsjöviken sker inte. Sothönsen är mycket revirtrogna.

Tofsvipa Uppskattningsvis sex par etablerade sig i däm-met. Bon och ungar noterades för fyra

par. Möjligen kan någon kull ha tillkommit från åkermarken genom invandring.

Rödbena Ingen häckning.

Enkelbeckasin Svårinventerad. Fyra par marke-rade revir.

Mindre strandpipare Ingen häckning. Enstaka fåglar sågs.

Bläsand Några par har uppehållit sig i området på våren – sommaren men det är troligen yngre, inte häckande par.

Kricka Mycket svårt att skilja revirhävdande från yngre inte häckande men översomrande fåglar.

Årta Ett par sågs tillfälligt.

Brunand Häckade med säkert för första gången. Fyra ungar sågs.

Tabell 2. Antal par eller revir av fågelarter knutna till Svartsjö dämme 2007–2014.

Arter	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Kommentarer 2014
Knölsvan	1	0	0	0	0	0	0	2	Två par började häcka
Grågås	8	8	8	8	6	7	7	5	Ungar sågs
Kanadagås	5	5	5	4	4	4	3	3	Ungar sågs
Gräsand	8	8	8	8	7	6	5	5	Fem par med ungar
Kricka	0	0	1	0	0	0	0	0	Största flocken ca 80 ex
Skedand	4	2	3	2	2	1	1	0	Enstaka fåglar
Brunand	2	1	0	0	1	0	0	1	Häckning med 4 ungar
Snatterand	4	3	4	1	1	2	2	0	Enstaka fåglar
Årta	2	0	2	1	0	0	0	0	En par sågs
Knipa	7	7	7	7	6	6	6	6	Holkar finns i parken
Sothöna	8	8	8	7	6	6	5	5	Fem par med ungar
Tofsvipa	7	7	7	6	6	6	5	6	Sex par med ungar
Dammsnäppa	0	0	0	0	0	0	0	0	Ingen observation
Rödbena	1	1	1	0	1	1	0	0	Enstaka fåglar
Enkelbeckasin	4	3	3	4	4	4	4	5	Svårinventerad
M. strandpipare	2	1	1	1	1	0	0	0	Enstaka fåglar
Vattenrall	1	2	2	2	2	2	2	2	Trolig häckning
Fiskmås	1	1	1	1	1	1	1	1	Ett bo på elstolpe
Summa	67	57	61	52	48	46	41	41	